

Velkommen

**Science and Technology,
Aarhus Universitet**

i samarbejde med

Folkeuniversitetet i Aarhus

byder velkommen til

Offentlige foredrag i Naturvidenskab

scitech.au.dk/foredrag

Foredragsrækken i Aarhus

Sø auditorierne, forår 2013

Ig Nobel Prize –Denmark tour

Deafness, the invisible barrier

Karen Steel, UK

**Niels Bohr og atomfysikken før og efter år
1925**

Helge Kragh og Klaus Mølmer, Fysik og Astronomi

**Levende ledninger –en forbløffende
opdagelse**

Lars Peter Nielsen Bioscience, Aarhus Universitet

Yuri Gorby, Rensselaer Polytechnic Institute, USA

Hvordan kan vi vide om økologi er godt?

Egon Noe og Hugo Fjeldsted Alrøe, Institut for

Agroøkologi

Egon Noe

lektor i landbrugssociologi, Institut for Agroøkologi, AU

Forskningsområder:

- Landbrug og bæredygtighed
- Fødevarer netværk og kvalitet
- Kommunikation og rådgivning

Hugo Alrøe

lektor i videnskabsteori og etik, Institut for Agroøkologi, AU

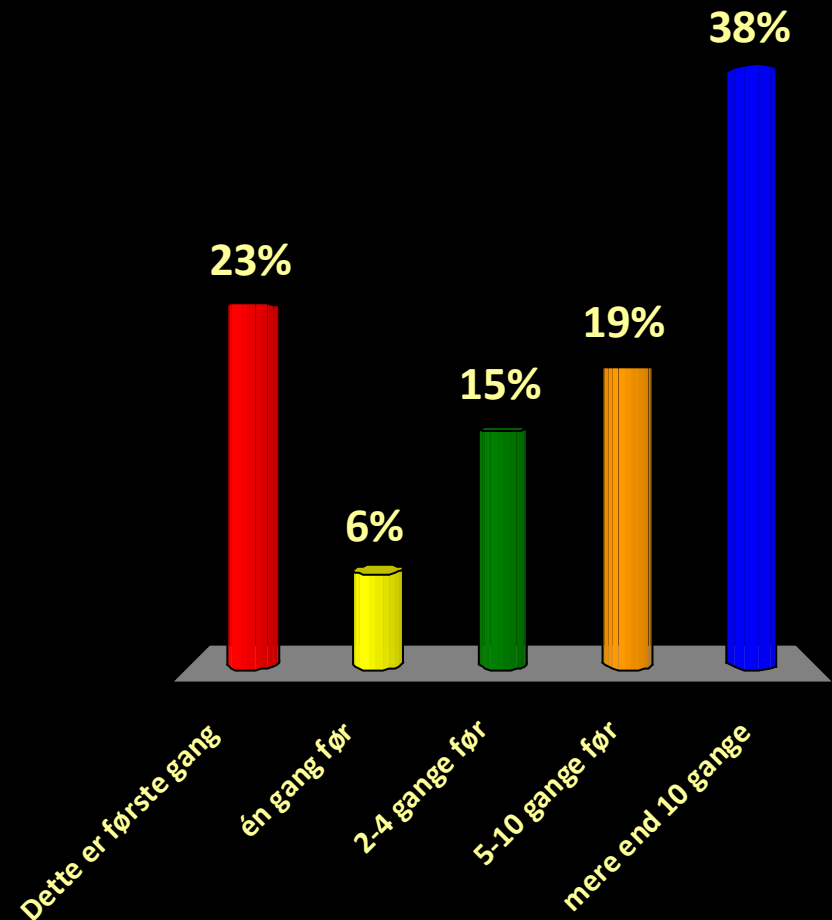
Forskningsområder:

- Værdier og vinkler i videnskab
- Tværfaglighed og brugerinddragelse
- Ethiske principper for økologisk jordbrug

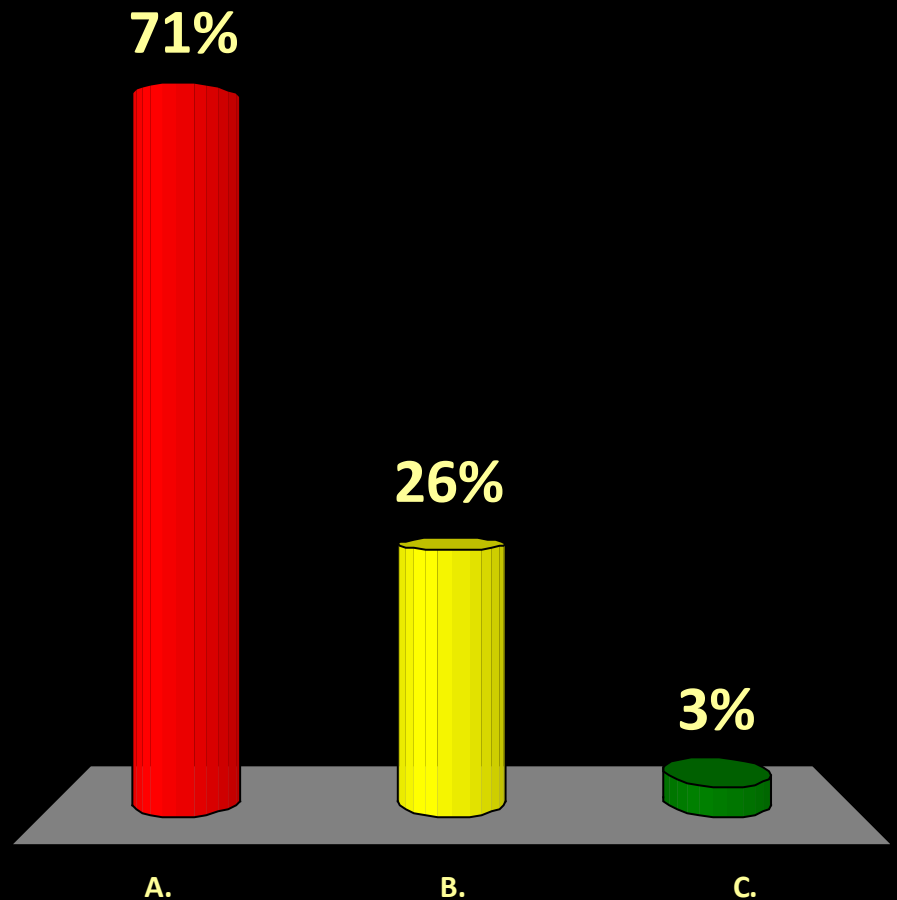
Hvor mange gange har du tidligere deltaget i de Offentlige foredrag i Naturvidenskab?

- A. Dette er første gang
- B. én gang før
- C. 2-4 gange før
- D. 5-10 gange før
- E. mere end 10 gange

Hvad var det seneste mælk du drak derhjemme?

- A. Økologisk
- B. Konventionel
- C. Ved ikke

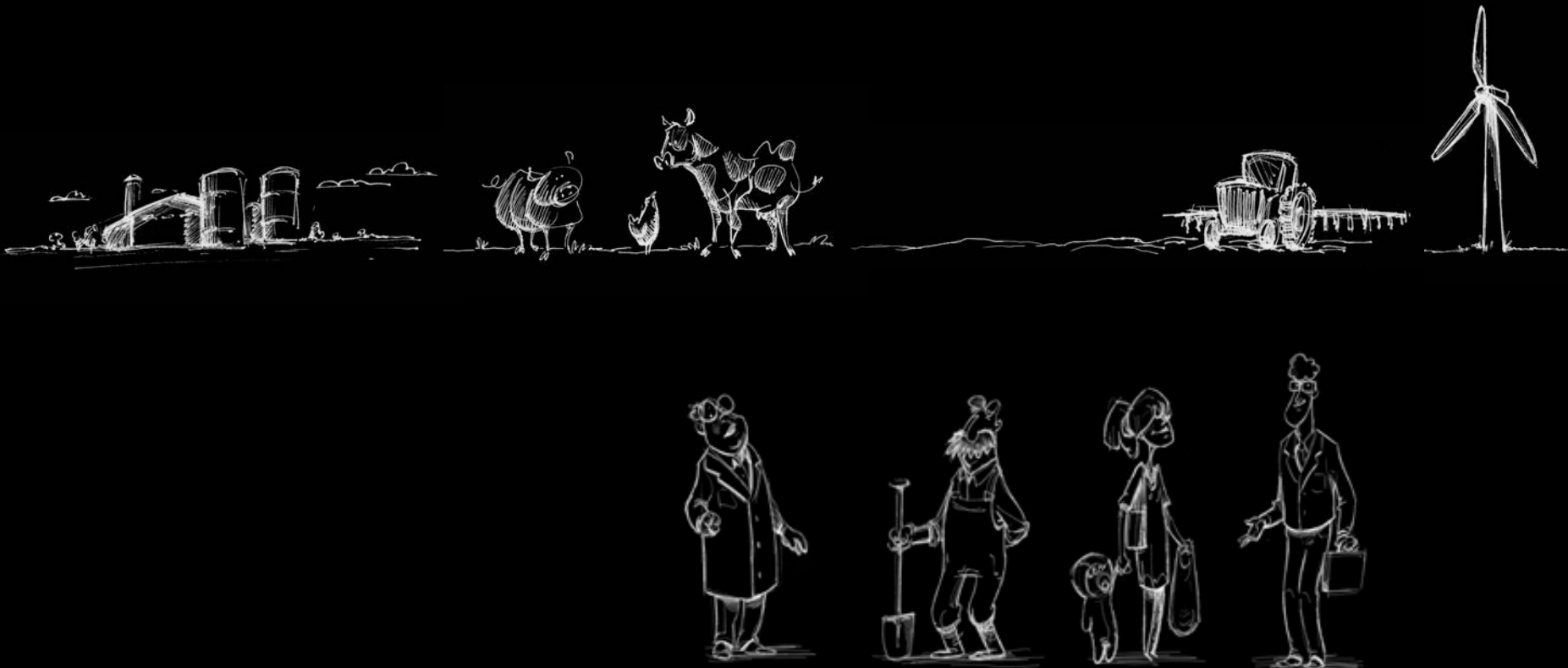

Hvordan kan vi vide om økologi er godt?

Hvad er økologi?

- Ø-mærket : økologi som sektor og marked
- Økologiske principper: økologi som bevægelse

Hvordan kan vi vide om økologi er godt?

MultiTrust

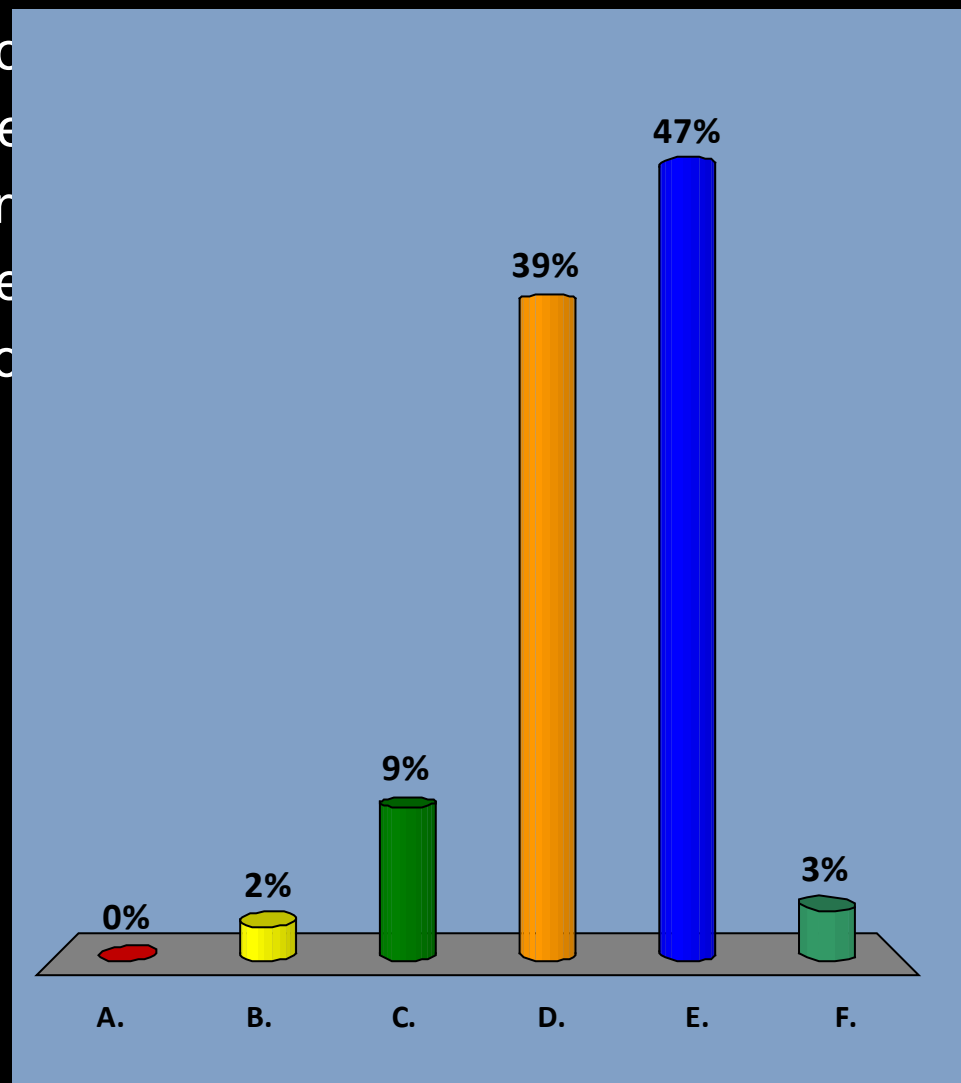
Tegninger af Peter Smith

TUMBLEHEAD

Ud fra din samlede vurdering mener du så at:

- A. Økologi er meget værre end konve
- B. Økologi er lidt værre end konve
- C. Økologi er lige så godt som kon
- D. Økologi er lidt bedre end konve
- E. Økologi er meget bedre end ko
- F. Ved ikke

Hvad siger "økologien" selv?

Ingeniøren

Økologisk produktion er ikke bæredygtig

Arne Grønlund, Bioforsk, Norge, og Poul Vejby-Sørensen, Bæredygtigt Landbrug, 31. aug 2012

Visionariet: Økologer bør bruge pesticider og GMO

Per Pinstrup-Andersen, professor ved Cornell Universitet i USA, 30. okt 2007

DTU: Spis bare sprøjtede grøntsager -
økologiske er ikke sundere

Forskere fra bl.a. DTU Fødevareinstituttet, 18. okt 2010

Forskere skærer igennem:
Økologi er sundere

EU finansieret forskningsprojekt, 30. okt 2007

Aarhus-forskere efter rotteforsøg:
Økologisk mad øger ikke sundheden

Forskere fra Institut for Husdyrvidenskab, 15. jan 2013

Hvad siger naturvidenskaben?

Område 1: Husdyrvelfærd

Omsorg

Naturlighed

Område 2: Naturkvalitet

Autentisk

Plejet

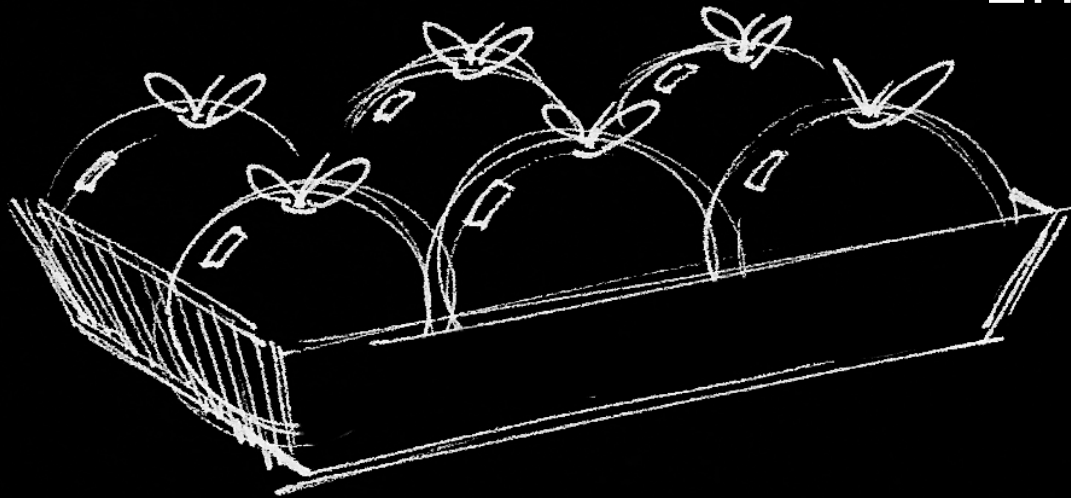
Rigt samspil

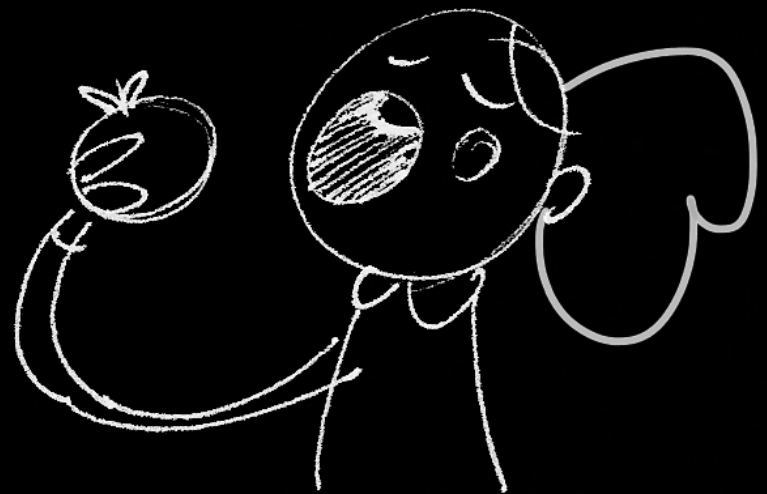

Område 3: Kvalitet

Ensortet

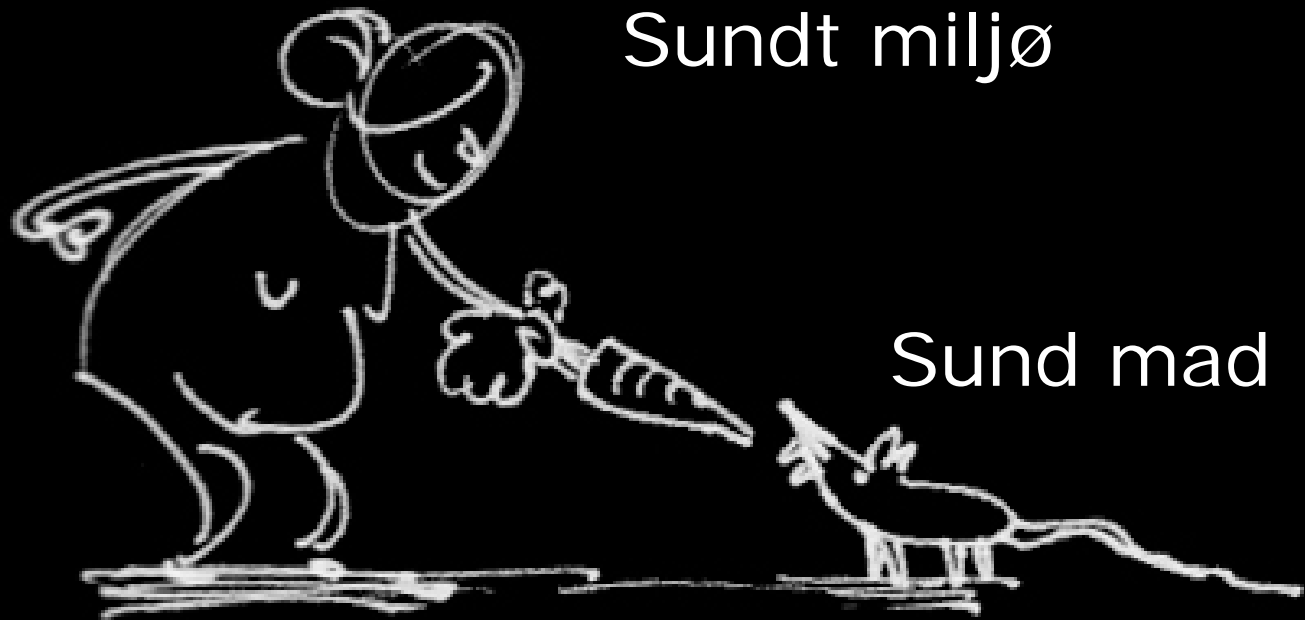

Smagsoplevelse

Område 4: Sundhed

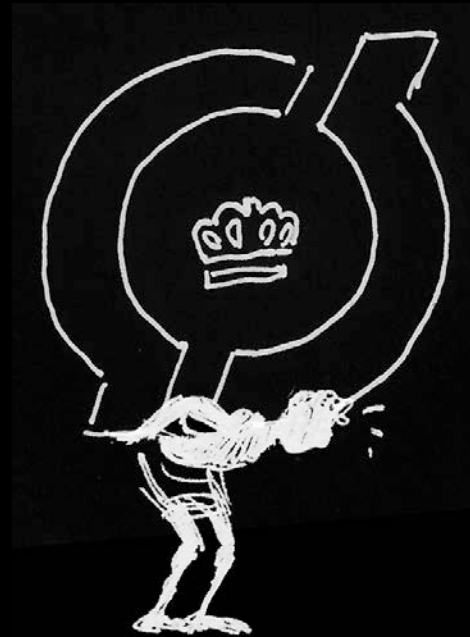
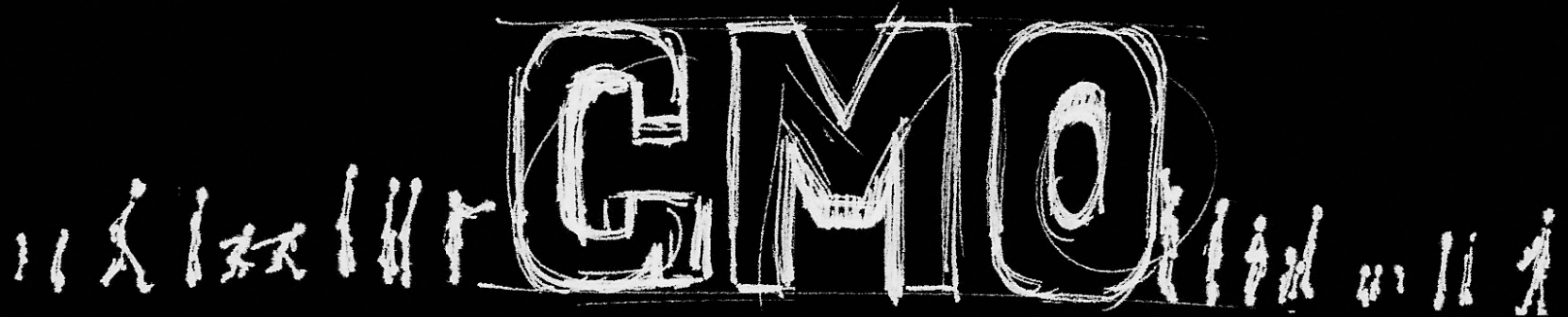

Sundt miljø

Sund mad

Feed the world

Teknologi
er løsningen

Økologi er
luksus

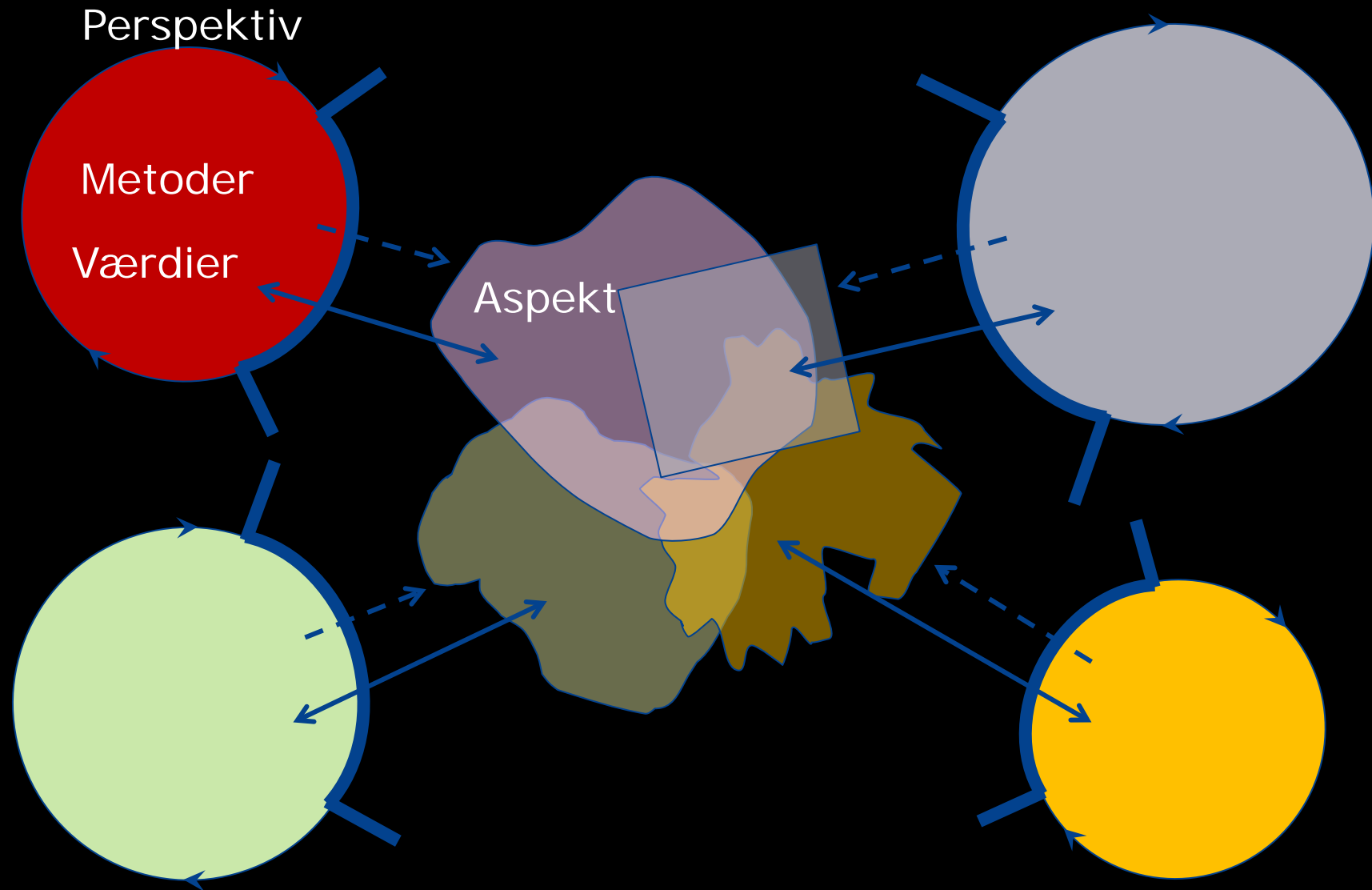
Feed the world

Problemet er
fordelingen

Mange perspektiver på økologi

Former for komplementaritet

$$\Delta x \cdot \Delta p \geq \frac{\hbar}{2}$$

Iagttagelses-
komplementaritet

Former for komplementaritet

$$\Delta x \cdot \Delta p \geq \frac{\hbar}{2}$$

Iagttagelses-
komplementaritet

Retfærdighed
Barmhjertighed

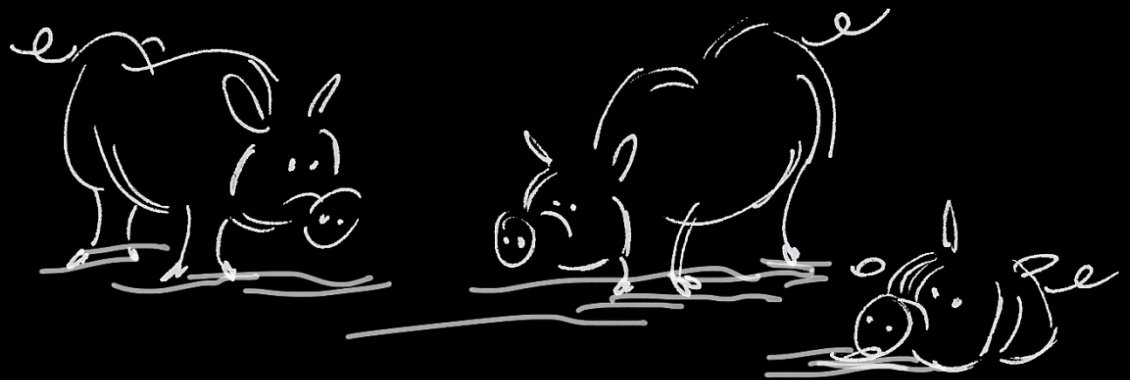
Værdi-
komplementaritet

Værdi-komplementaritet: Husdyrvelfærd

Omsorg

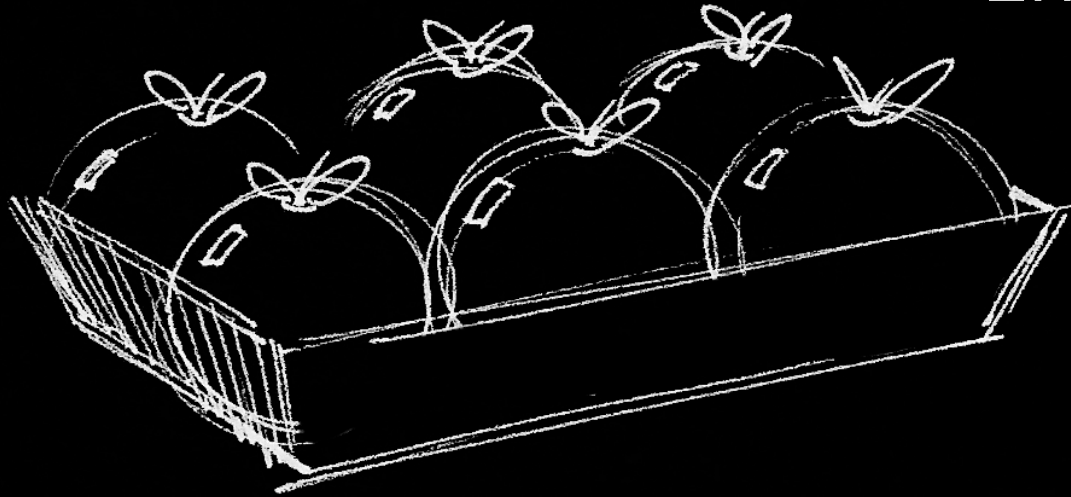
Naturlighed

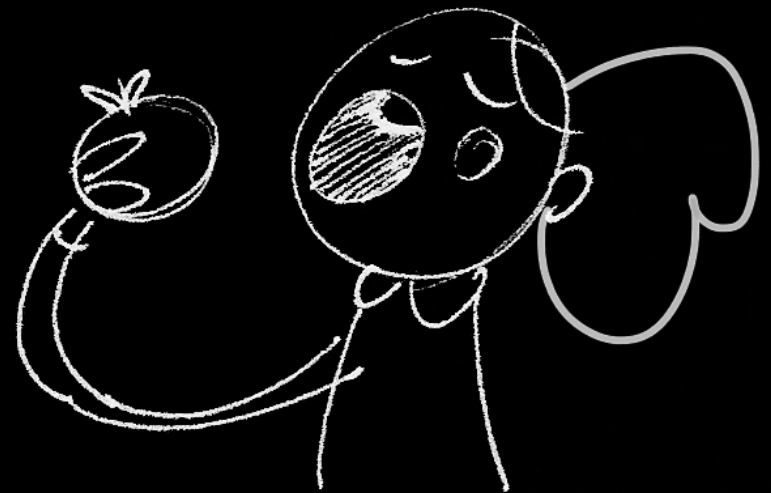

Værdi-komplementaritet: Kvalitet

Ensartet standard

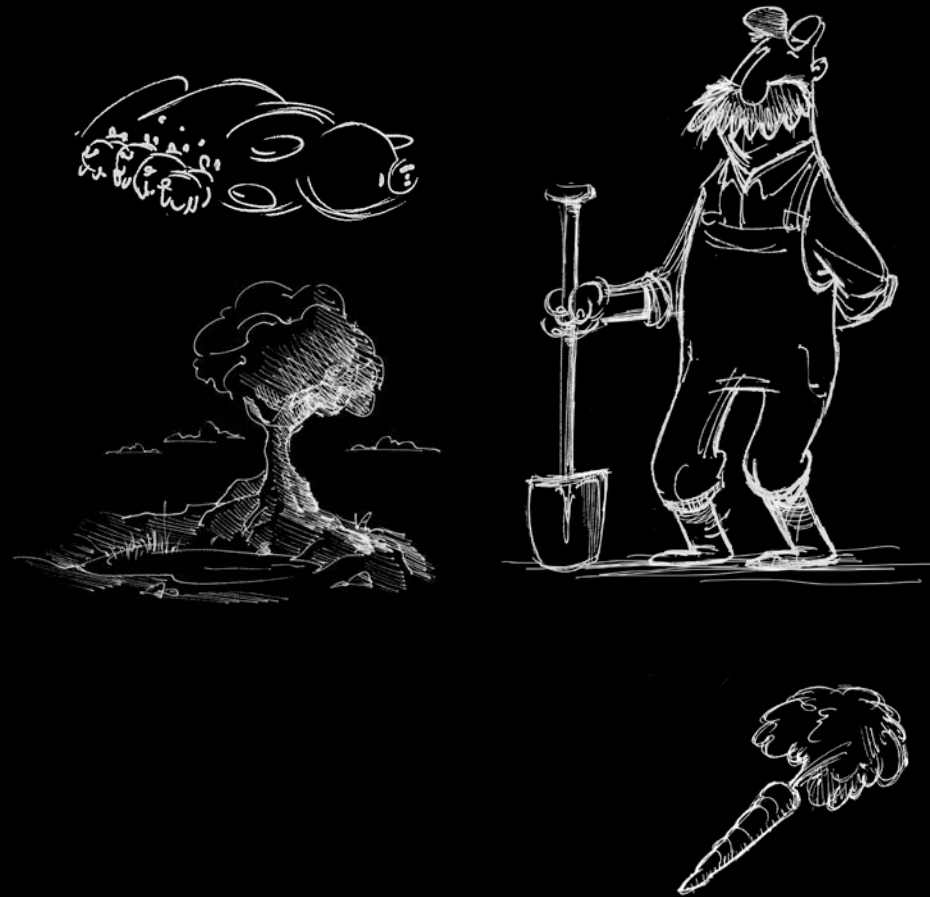

Forskellig smag

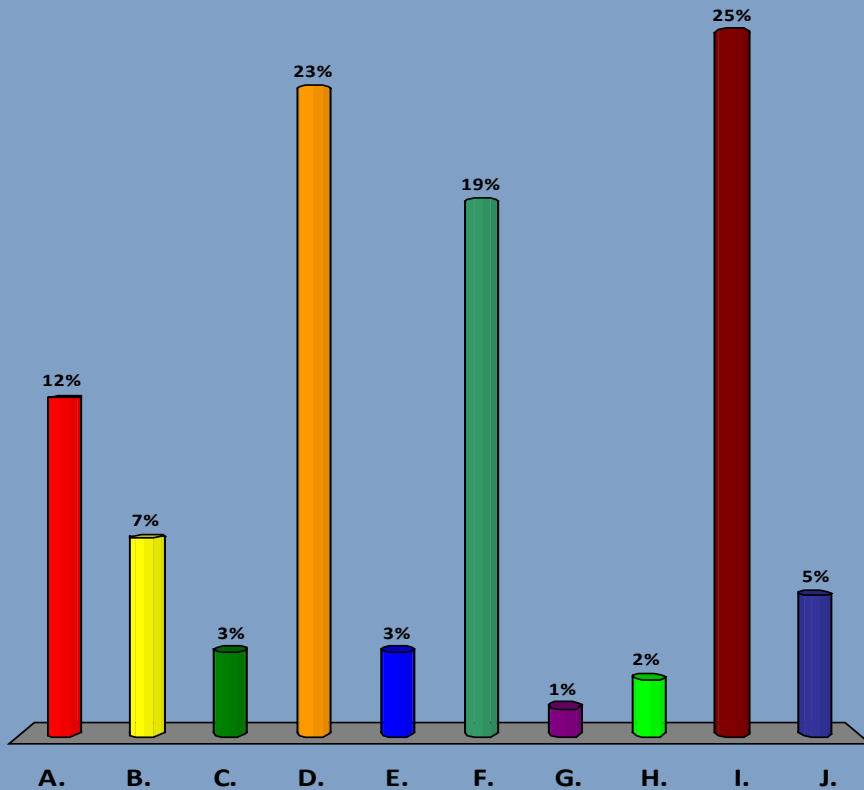
Hvilke af disse synsvinkler synes du er vigtigst i en vurdering af om økologi er godt? (Vælg 2)

Diskuter med din sidemand i 2 minutter

- A. Diversitet af planter og dyr
- B. Forbrug af energi og råstoffer
- C. Udledning af klimagasser
- D. Pesticidrester i grundvand
- E. Udledning af næringsstoffer
- F. Dyrenes forhold og trivsel
- G. Landmænds arbejdsforhold
- H. Øget produktion af fødevarer
- I. Fødevarer uden pesticidrester
- J. Smagen af produkterne

Hvilke er vigtigst? (Vælg 2)

- A. Diversitet af planter og dyr
- B. Forbrug af energi og råstoffer
- C. Udledning af klimagasser
- D. Pesticidrester i grundvand
- E. Udledning af næringsstoffer
- F. Dyrenes forhold og trivsel
- G. Landmænds arbejdsforhold
- H. Øget produktion af fødevarer
- I. Fødevarer uden pesticidrester
- J. Smagen af produkterne

It's all very much
about the size of
global footprints...

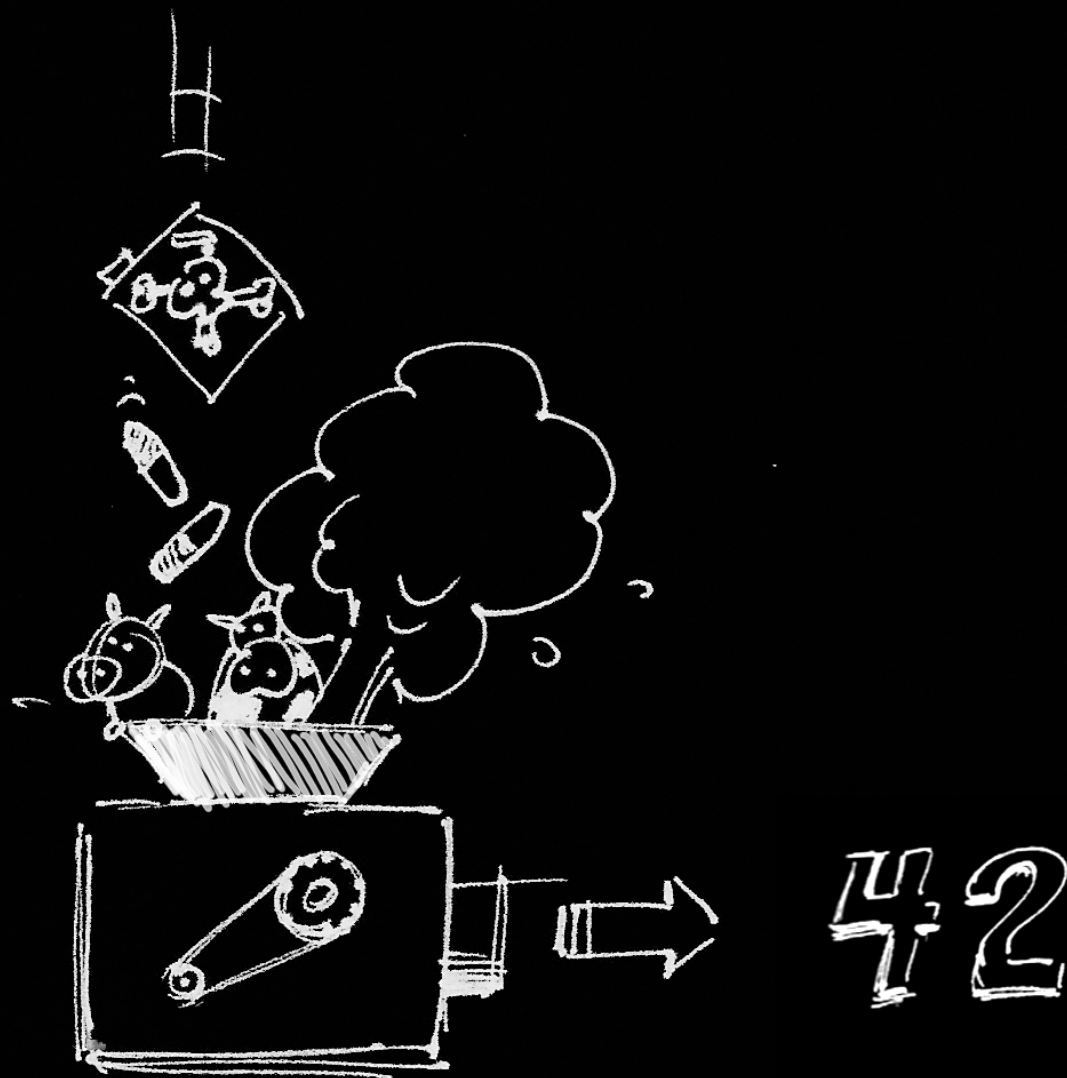
Niels Roland

Tre eksempler på videnskabelige metoder til sammenvejning

- Økologisk fodaftryk
- Miljøbæredygtighedsindeks, ESI
- Livscyklusvurdering, LCA

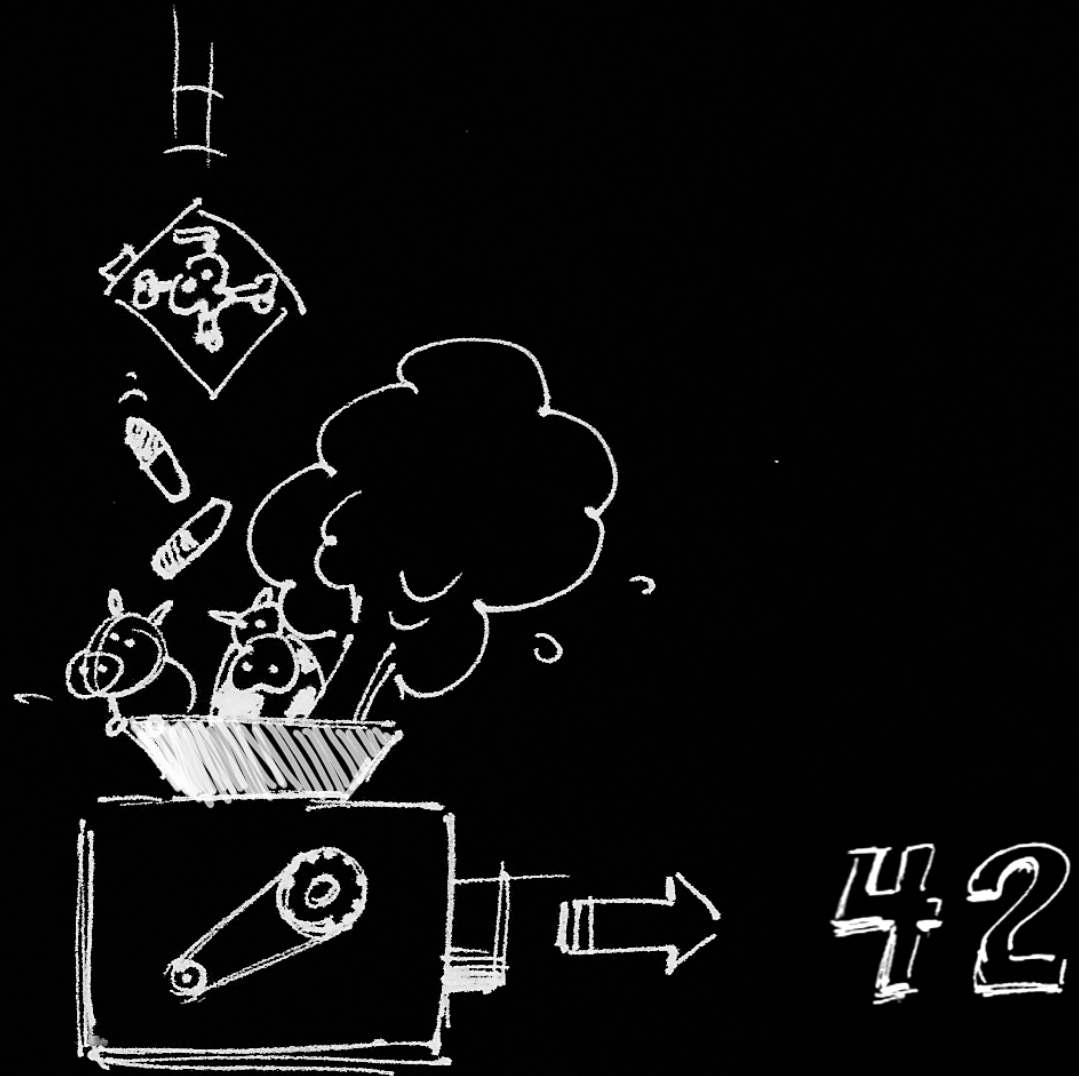
Hvordan man laver et indeks

Hvad er med i vurderingen?

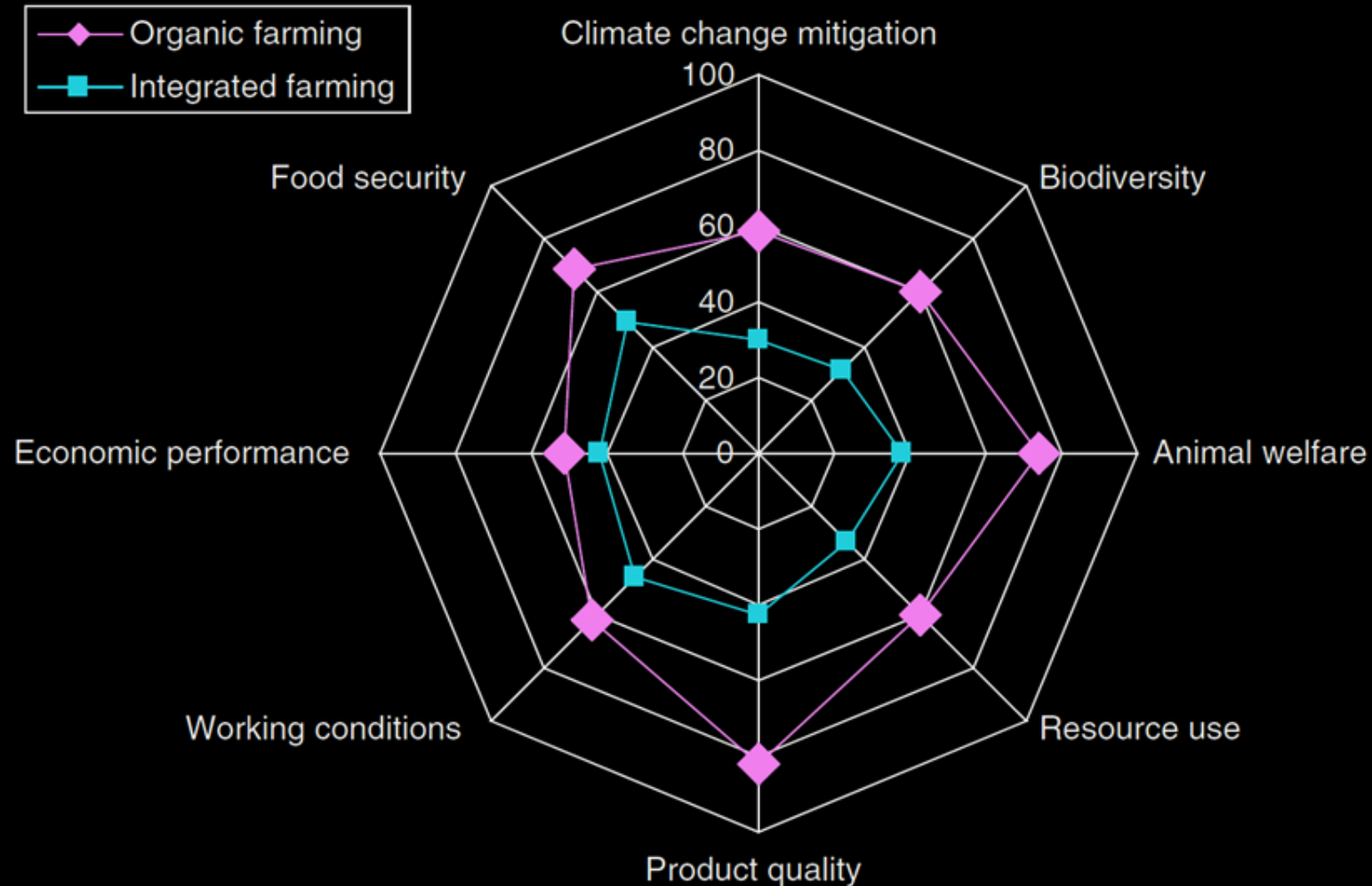

Indekser skjuler information

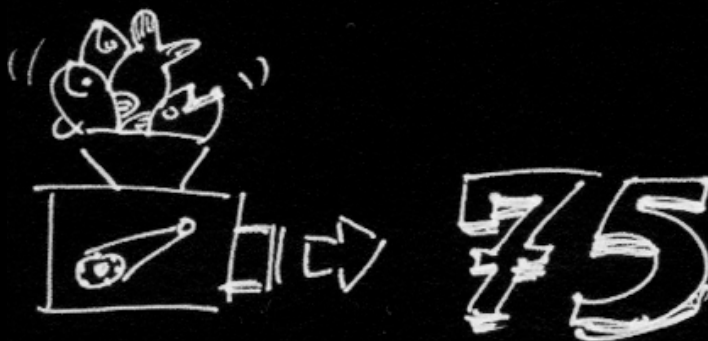
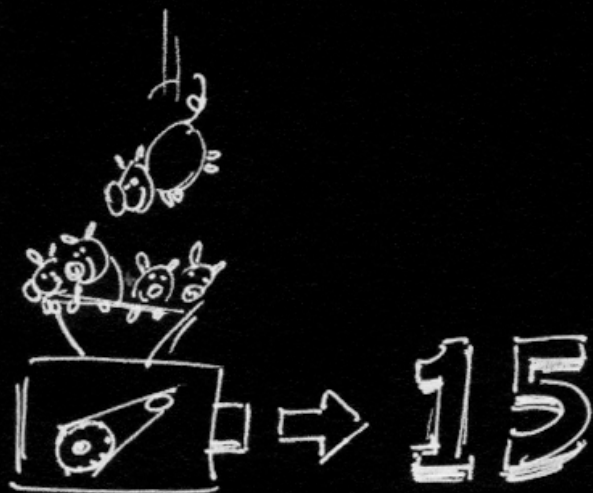

Edderkoppespindet viser flere dimensioner

Edderkoppespind bygger også på indekser

Ingen vurdering uden værdier!

Pausebar og Bogcafé

Pausebaren:

- 5 kr. 1 krus kaffe/te
- 5 kr. 1 kildevand
- 5 kr. 1 stk. kage
- 5 kr. 2 stk. frugt

Bogcaféen:

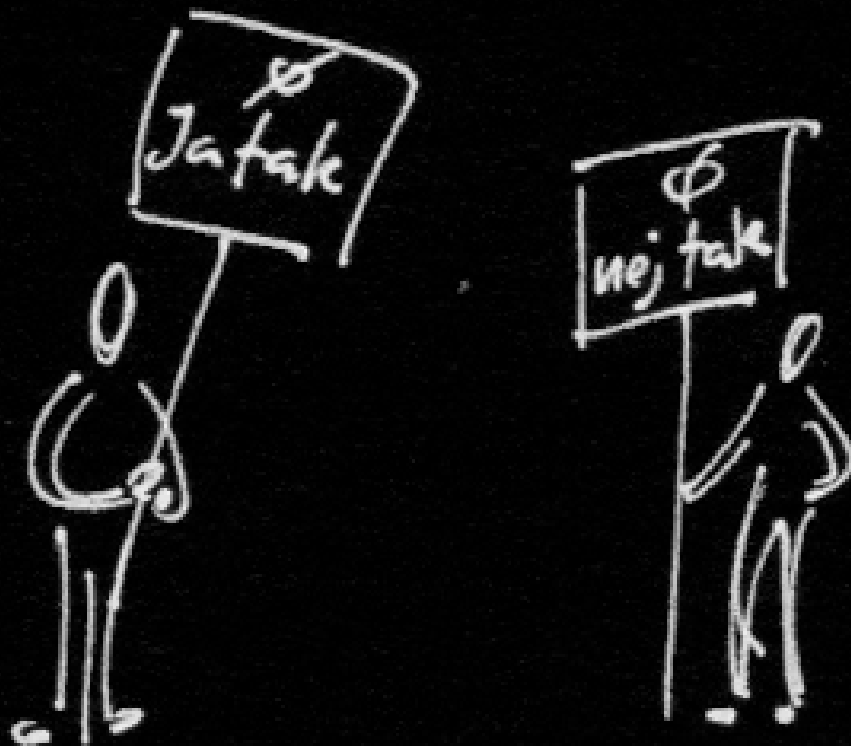
- Udvalg af bøger – mange med særligt foredragssabat

- Du kan handle ved boderne i foyeren
- Betjen venligst dig selv, eller søg hjælp hos de studerende ved boderne
- Bogcaféen modtager Dankort, kaffebaren desværre kun kontanter.

Værdidebat

Værdidebat uden viden er tom!

Tværvideenskabelig diskussion uden værdier er blind!

Hvad gør vi så?

En øvelse om vurdering af vurderinger

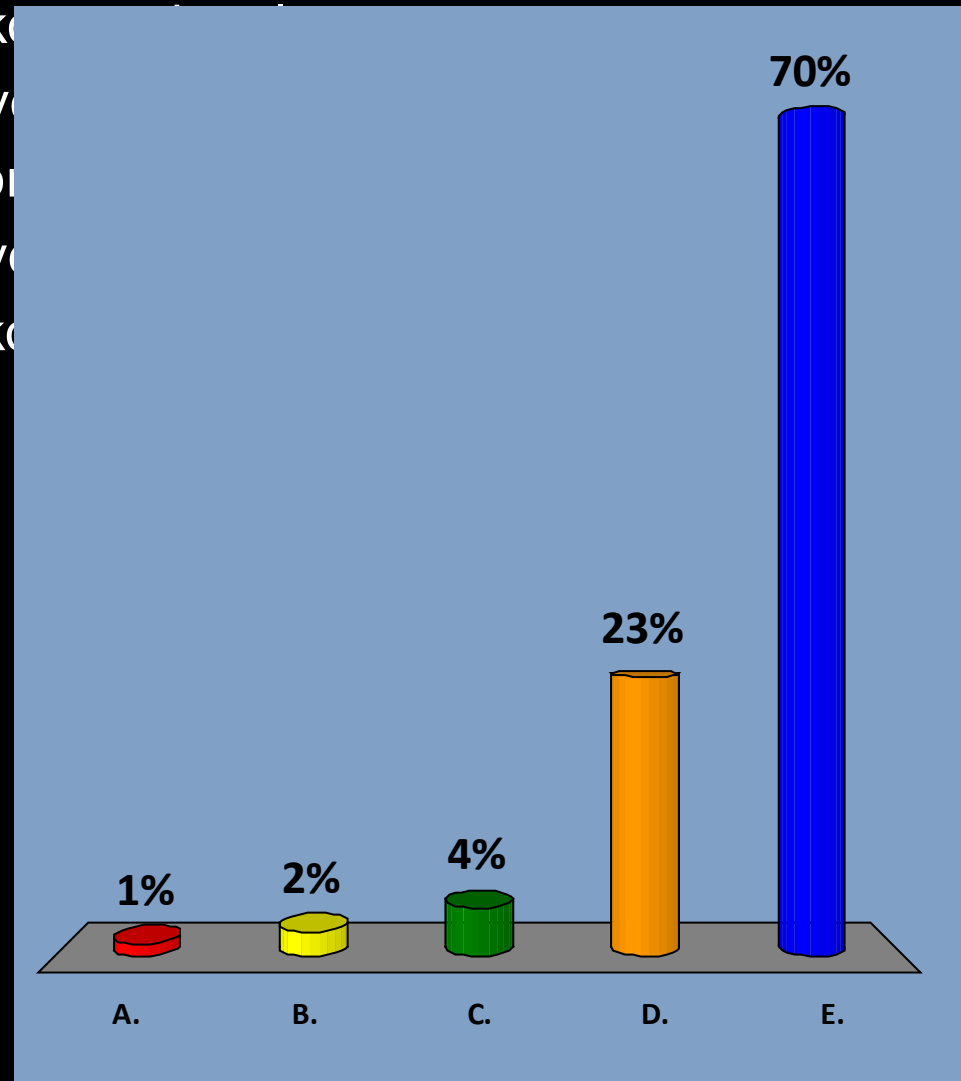

Naturlig adfærd

Ud fra disse oplysninger om grisenes mulighed for naturlig adfærd vurderer du så at:

- A. Økologi er meget værre end konventionel
- B. Økologi er lidt værre end konventionel
- C. Økologi er lige så godt som konventionel
- D. Økologi er lidt bedre end konventionel
- E. Økologi er meget bedre end konventionel

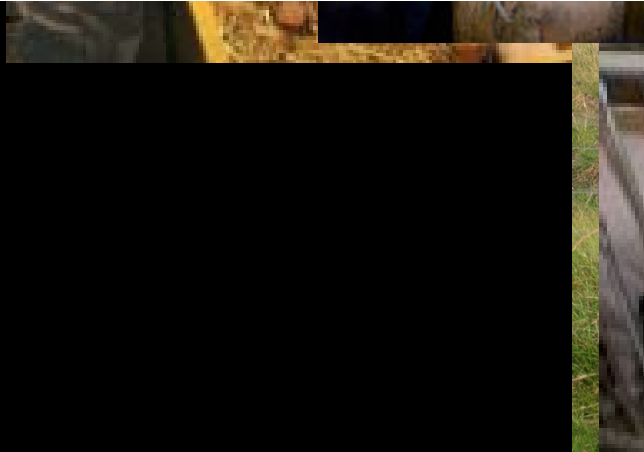
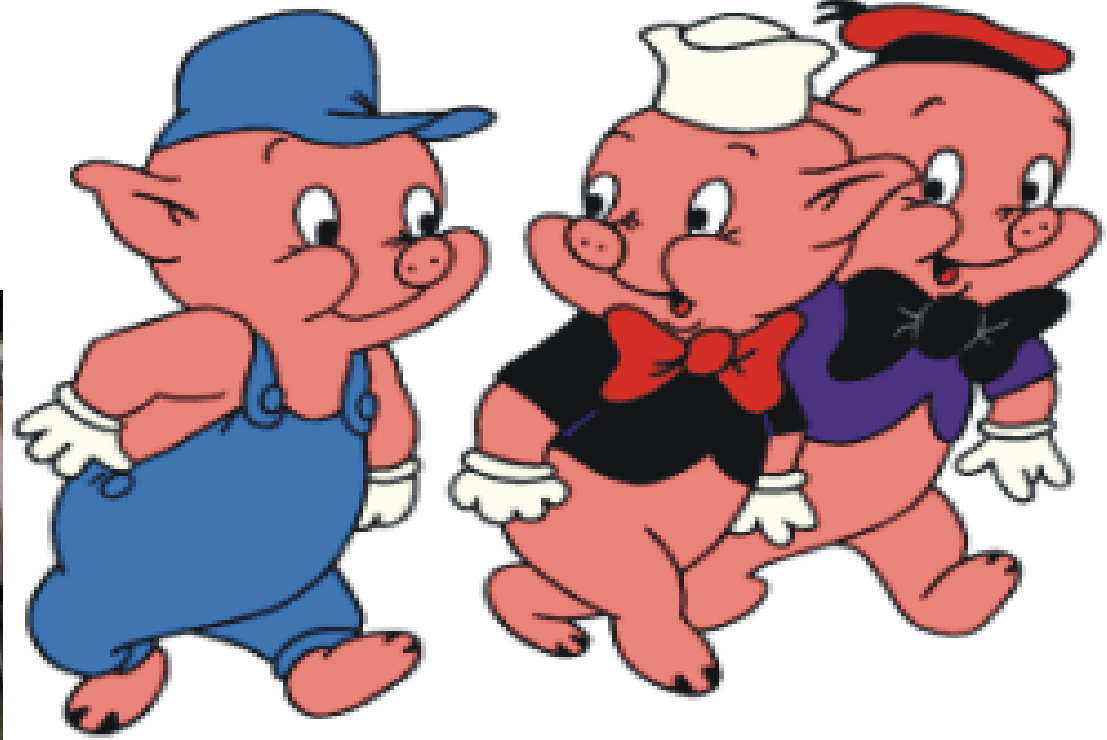

Husdyrvelfærd: Menneskelig omsorg

nv.: dødelighed 24 %

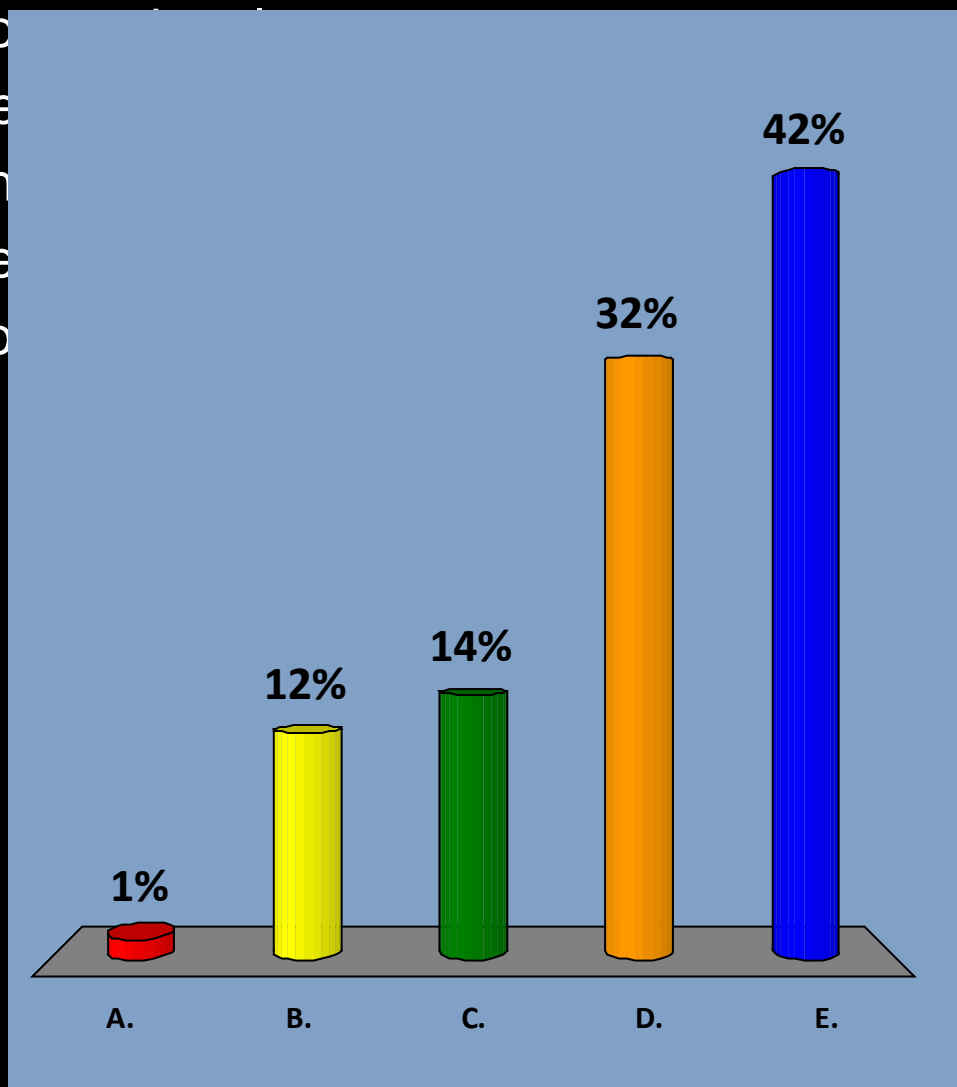
Øko.: dødelighed 33 %

Ud fra disse oplysninger om dødeligheden hos smågrise vurderer du så at:

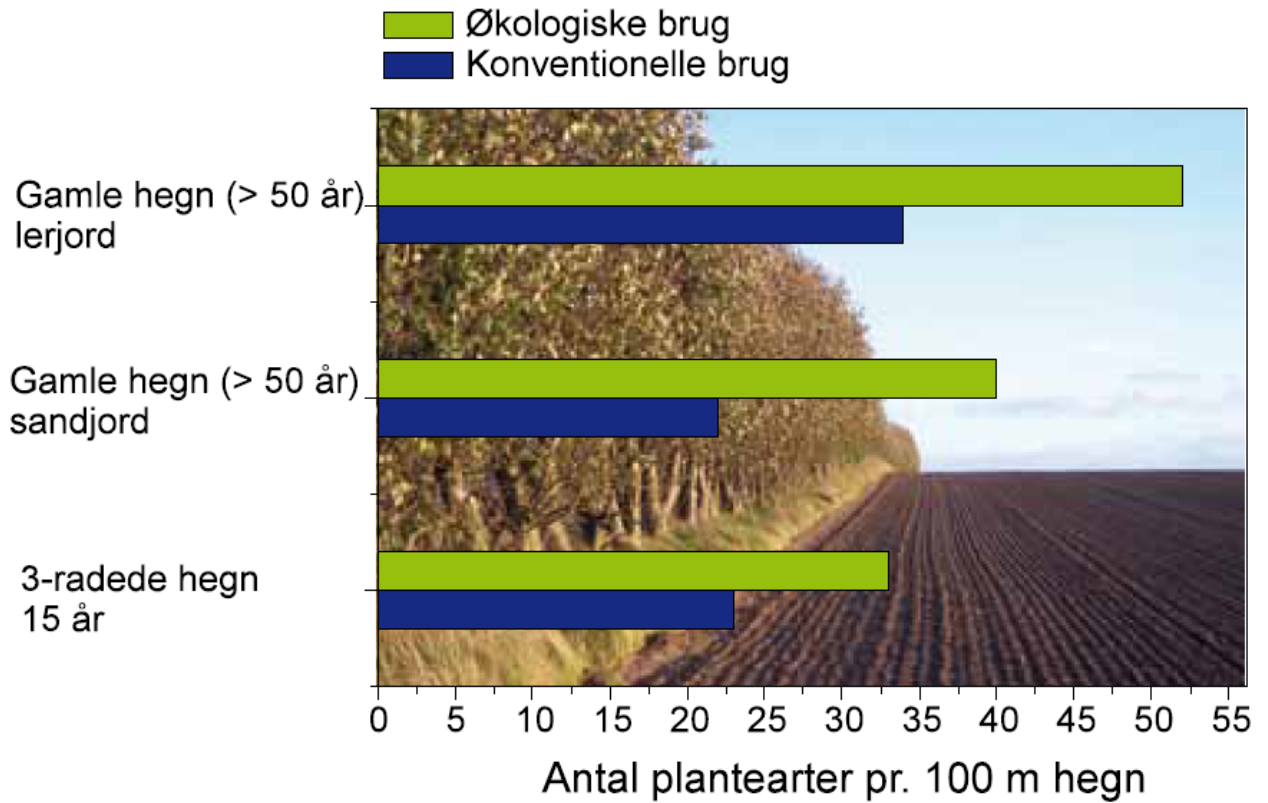
- A. Økologi er meget værre end konve
- B. Økologi er lidt værre end konve
- C. Økologi er lige så godt som konve
- D. Økologi er lidt bedre end konve
- E. Økologi er meget bedre end ko

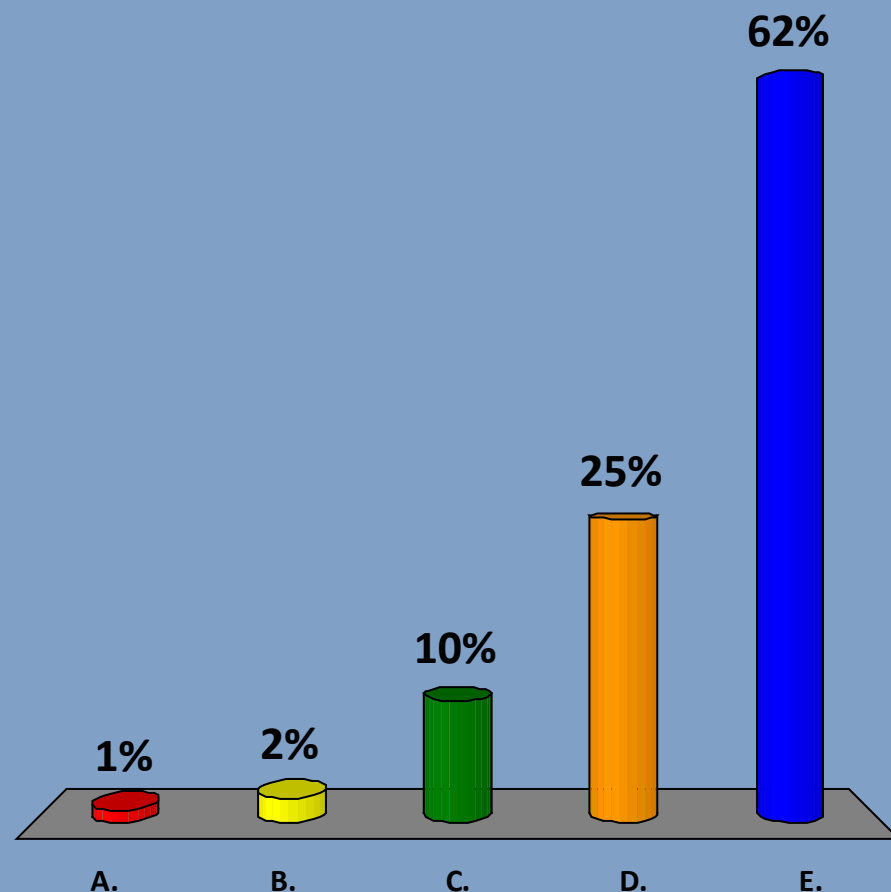
Niels Roland

Den rige natur

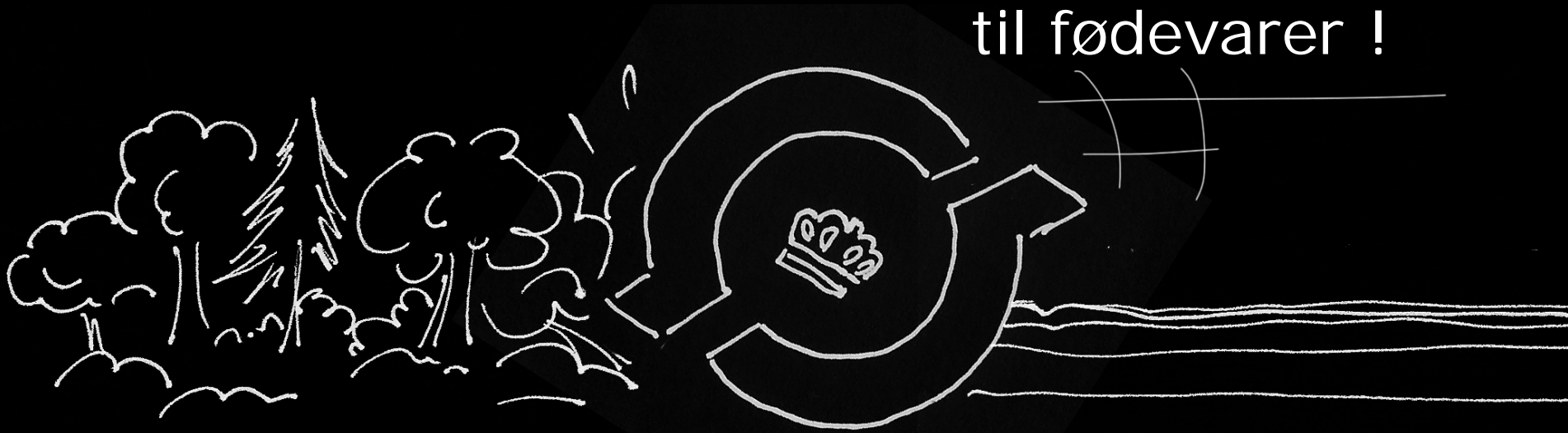
Ud fra disse oplysninger om antal plantearter vurderer du så at:

- A. Økologi er meget værre end konventionel
- B. Økologi er værre end konventionel
- C. Økologi er lige så godt som konventionel
- D. Økologi er bedre end konventionel
- E. Økologi er meget bedre end konventionel

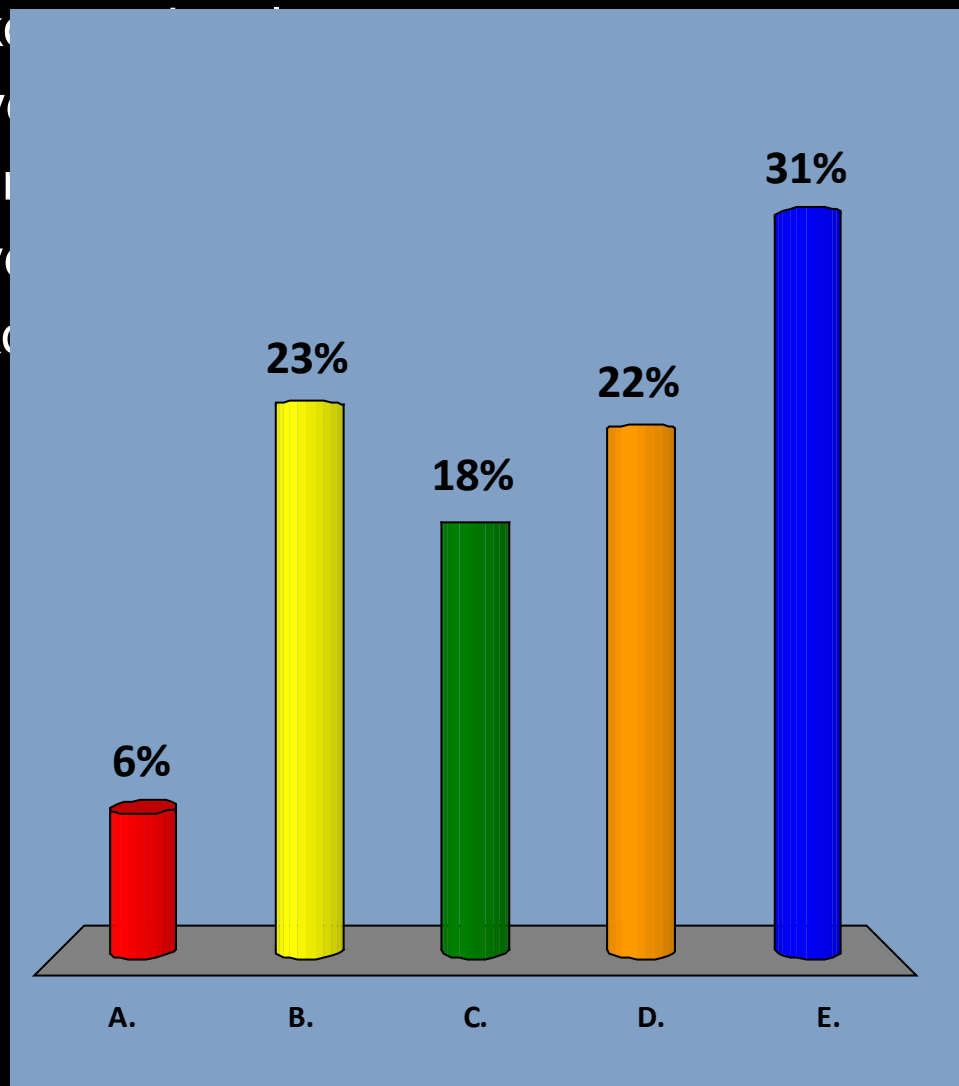
Den autentiske natur

25 % større areal
til fødevarer !

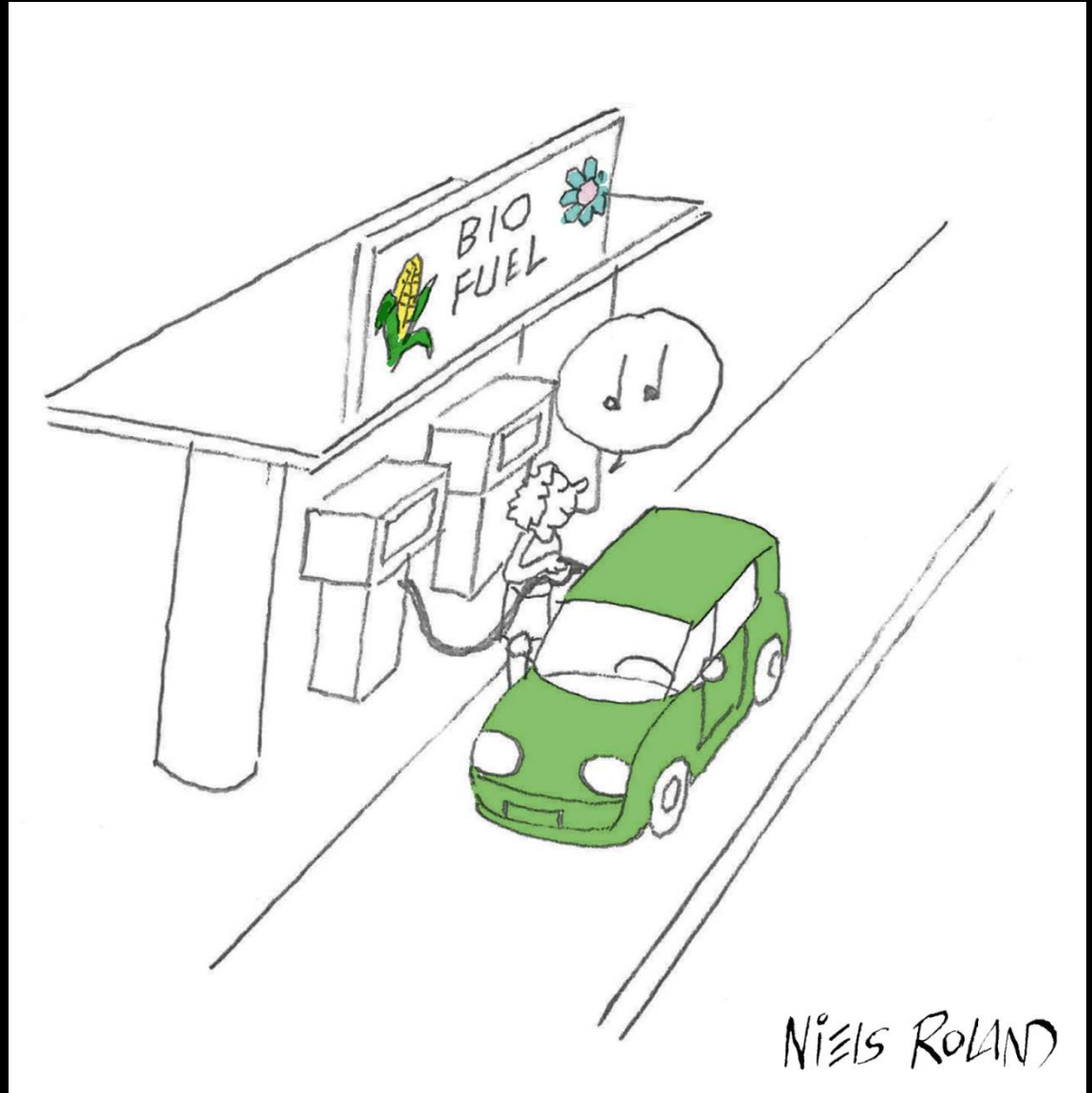

Ud fra disse oplysninger om arealkrav til at opretholde nuværende produktion vurderer du så at:

- A. Økologi er meget værre end konv
- B. Økologi er lidt værre end konv
- C. Økologi er lige så godt som konv
- D. Økologi er lidt bedre end konv
- E. Økologi er meget bedre end konv

Klimaproblematikken rummer også paradokser: Det der giver os god samvittighed

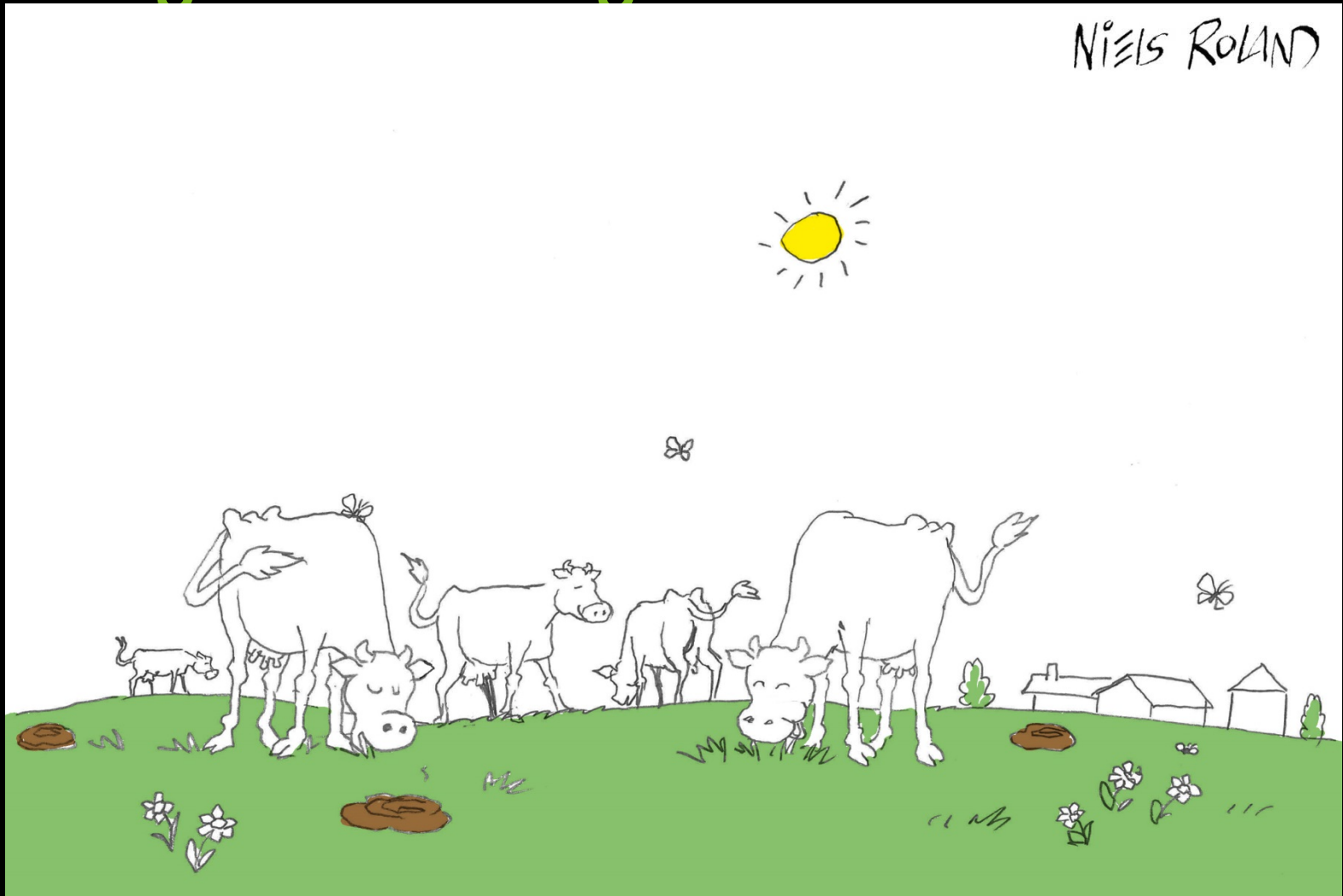
Kan have konsekvenser som vi ikke er opmærksomme på

Klimaforandringerne er også en udfordring for landbruget

NIELS ROLAND

Så handler det jo om at finde løsninger!

Niels Roland

Klima ud fra en produktvinkel (LCA):

Konv.: 1,20 kg CO₂ eq per liter

Øko.: 1,27 kg CO₂ eq per liter

Klima ud fra en bedriftsvinkel

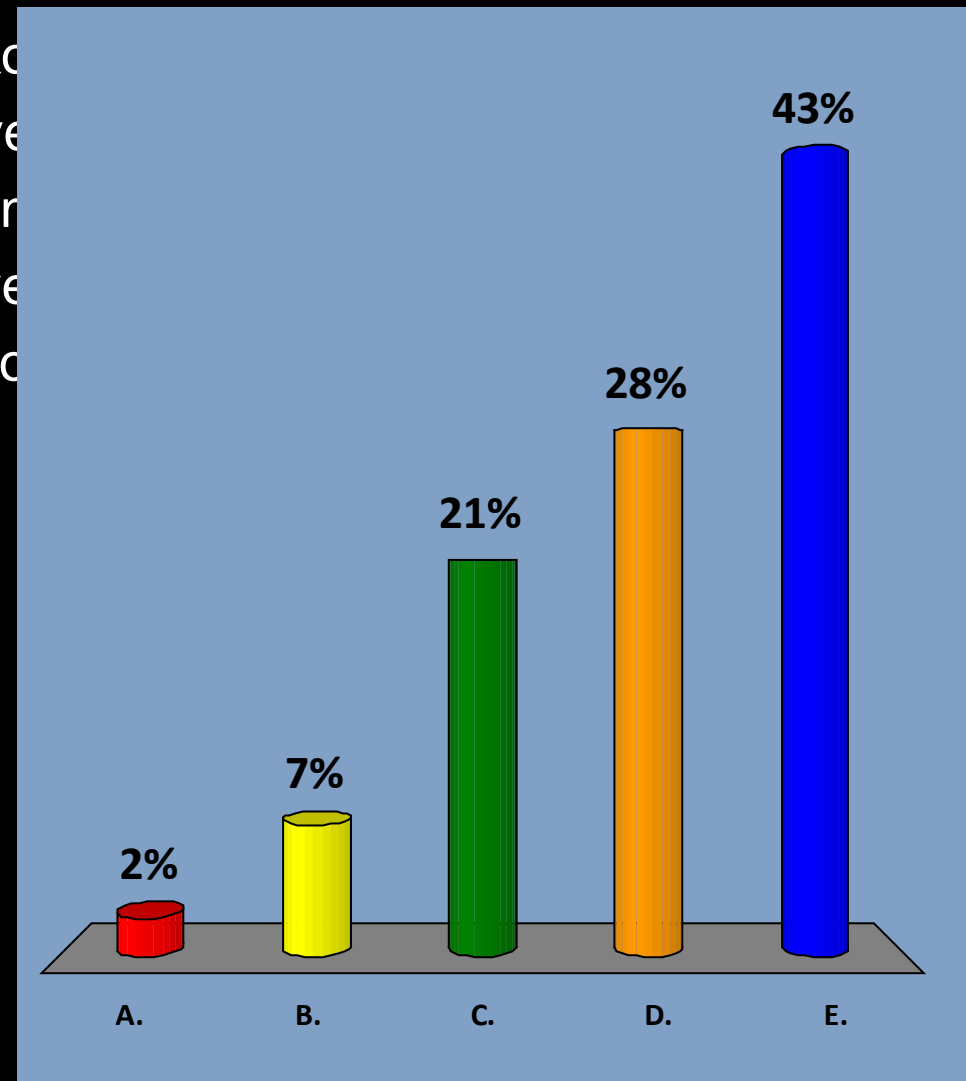
Ca. 10 t CO₂-eq per ha

Ca. 6 t CO₂-eq per ha

Ud fra disse oplysninger om klimabelasting fra økologisk mælkeproduktion vurderer du så at:

- A. Økologi er meget værre end konve
- B. Økologi er lidt værre end konve
- C. Økologi er lige så godt som konve
- D. Økologi er lidt bedre end konve
- E. Økologi er meget bedre end konve

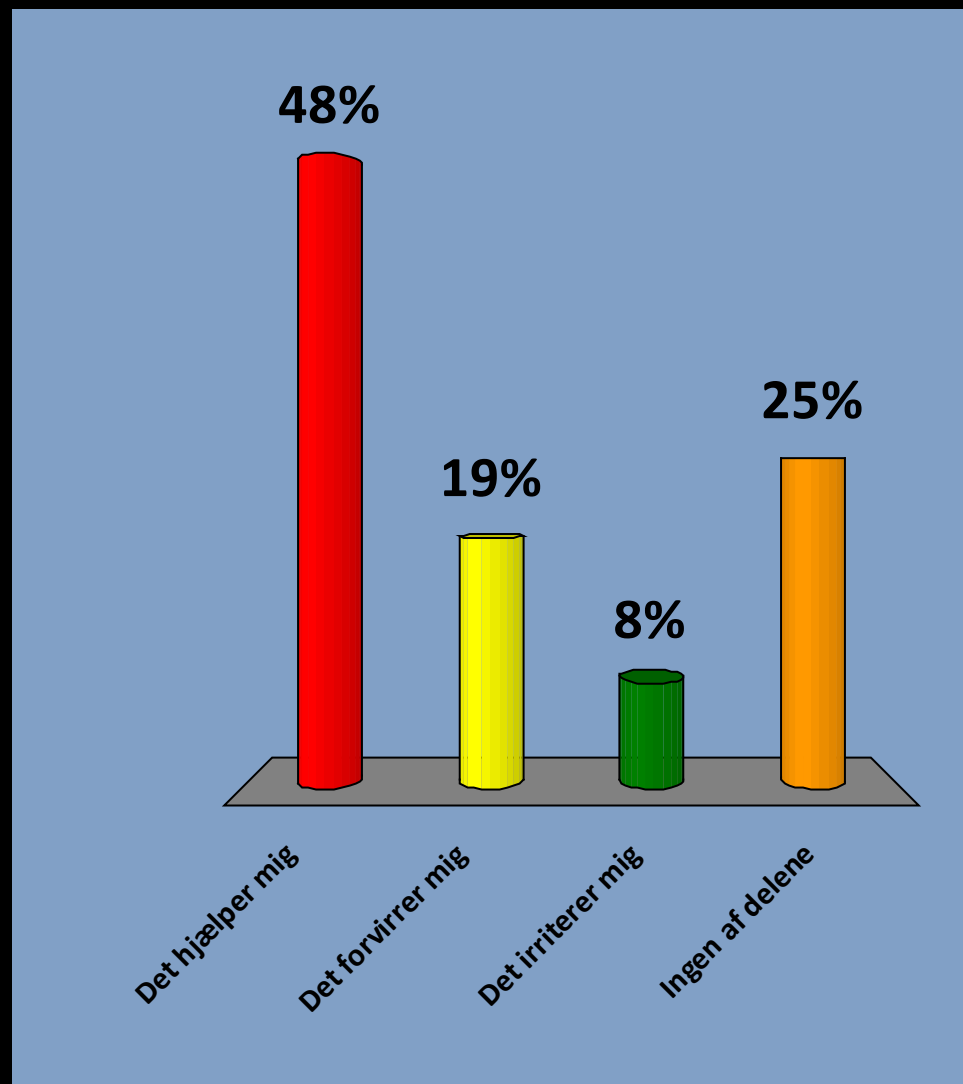

Hvordan opleves det at møde vurderinger
hvor vinkler og værdier gøres klare?
Diskuter med din sidemand i 2 minutter

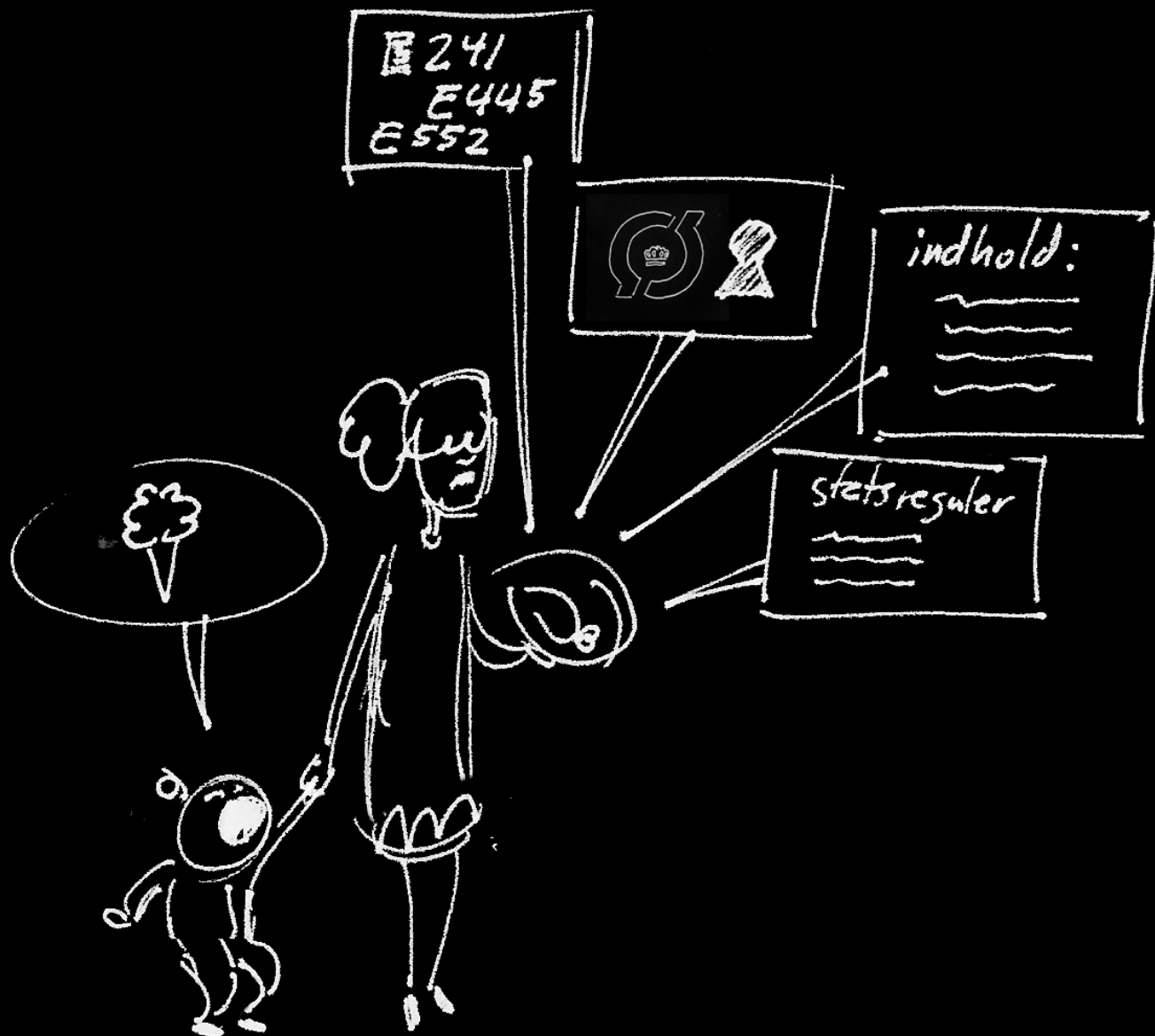

Hvordan opleves det at møde vurderinger hvor vinkler og værdier gøres klare?

- A. Det hjælper mig
- B. Det forvirrer mig
- C. Det irriterer mig
- D. Ingen af delene

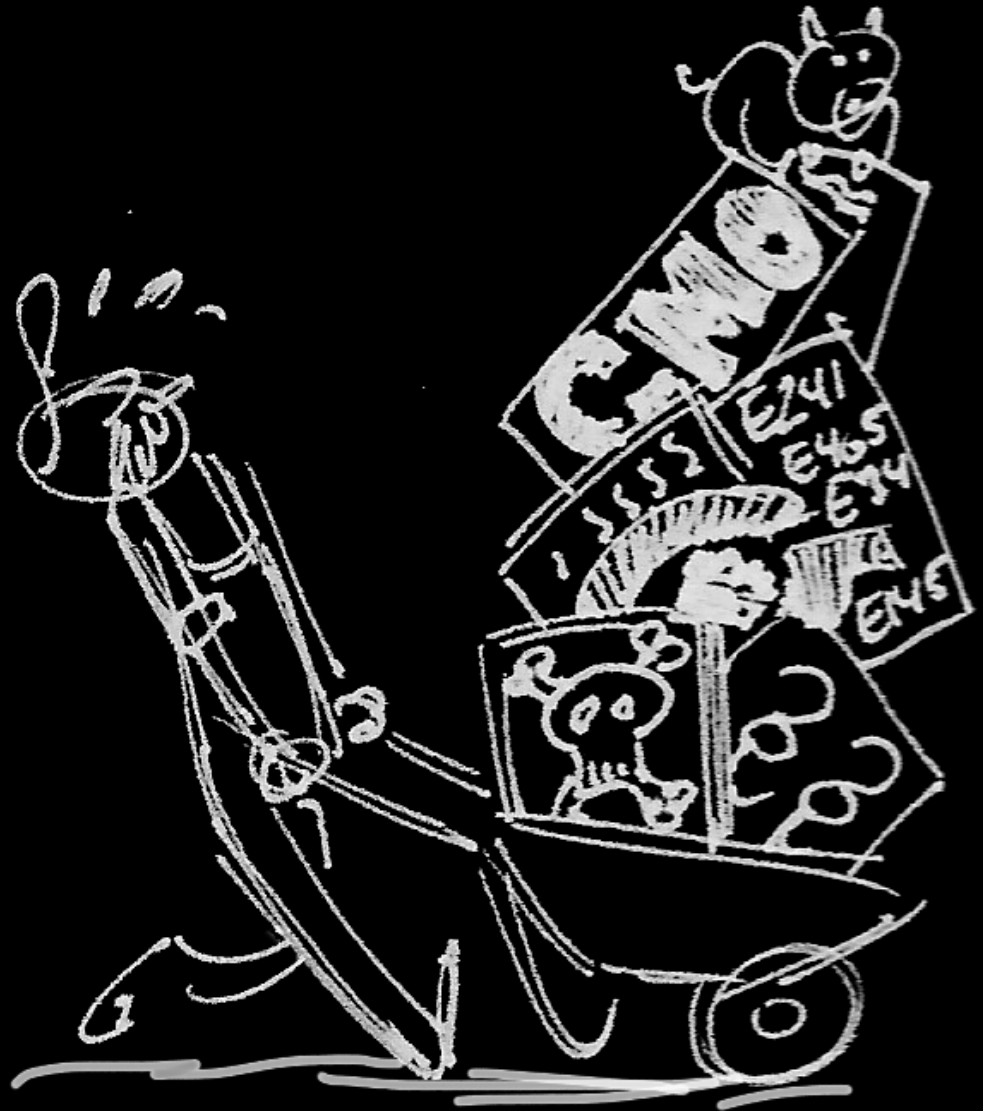
Den politiske forbruger har nok at se til!

Tillid til at producenterne kan gøre det?

"Tillid er en reduktion af kompleksitet"
(Niklas Luhmann)

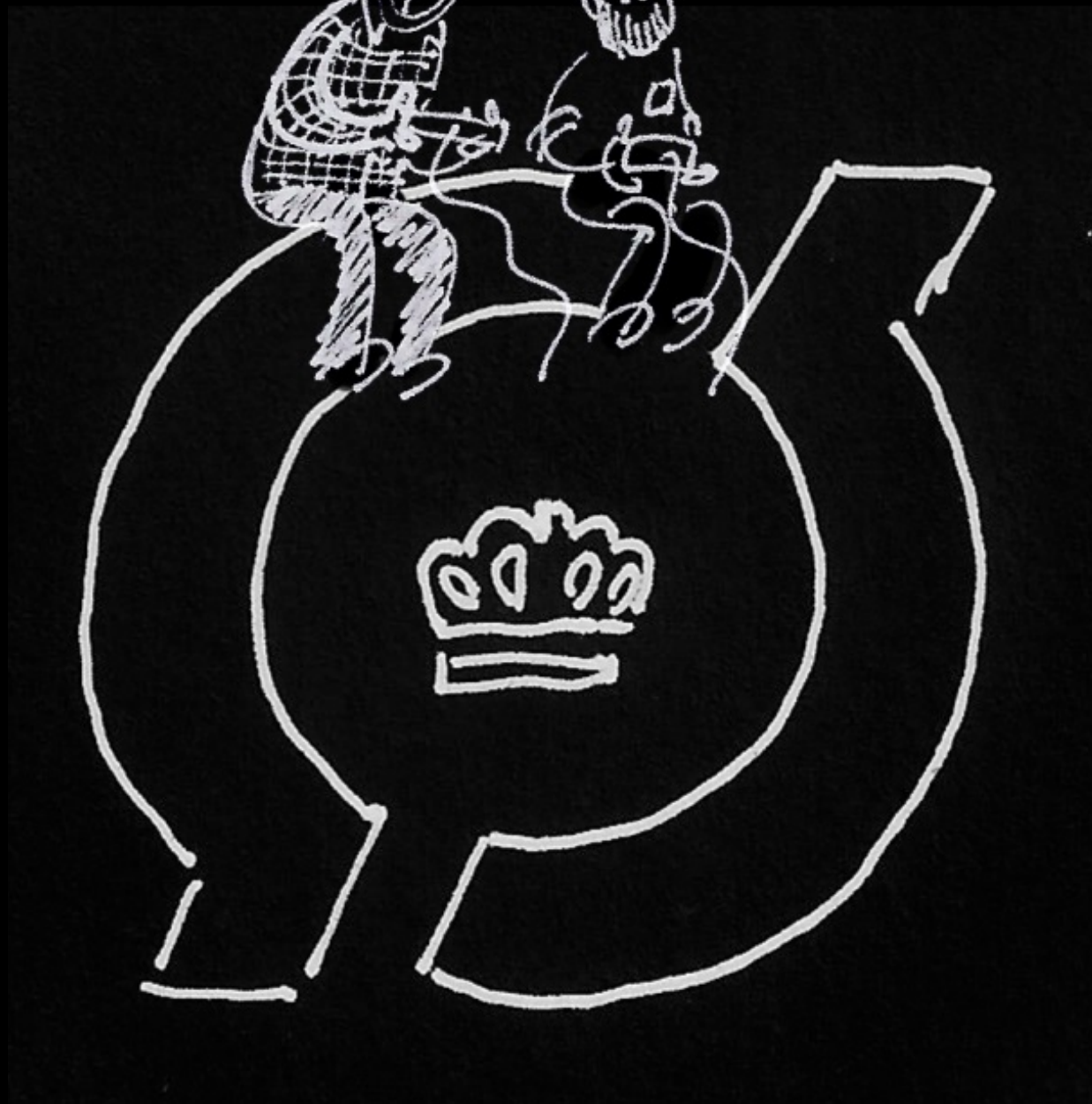
Skal vi så gå hjem?

Hvad gør vi så?

- Økologien udvikler sig. Men i hvilken retning?
- Der er behov for vurderinger af vurderinger
- Der er brug for radikalt nye redskaber, hvor perspektiver og værdier kan komme i spil

Det Økologiske Spil

Hvordan kan vi vide om økologi er godt?

- Der findes ikke noget endeligt svar på om økologi er godt
- Svaret afhænger af valg af perspektiver og vurderinger, og dermed de bagvedliggende værdier
- Naturvidenskab bygger på værdier, men har ikke metoder til at håndtere disse værdier
- Tillid til økologi afhænger af en fortsat åben og kritisk vurdering

